

BIBLIOTEKSPLAN 2015-2018

GAGNEFS KOMMUNBIBLIOTEK

Innehållsförteckning

Syfte	2
Biblioteksplanen i ett kommunperspektiv	2
Hur kommunbiblioteket är organiserat	3
Prioriterade grupper	3
Bibliotekets olika uppdrag	3
<i>Demokrati och delaktighet</i>	4
<i>Hälsa och utveckling</i>	4
<i>Läsning och litteratur</i>	5
<i>Det offentliga rummet</i>	5
<i>Utbildning</i>	6
Styrdokument	6

Bilaga: Plan för läsfrämjande åtgärder

Syfte

”Biblioteksplan 2015 – 2018, Gagnefs kommunbibliotek” syftar till att biblioteksverksamheten i kommunen ska vara effektiv, hålla hög kvalitet och svara mot biblioteksanvändarnas behov och önskemål. Den ska vara en hjälp för medborgarna att veta vad de kan förvänta sig av biblioteksverksamheten i kommunen samt ett verktyg för att styra och följa upp den egna verksamheten inom kommunbiblioteksorganisationen.

2014 trädde en ny biblioteksplan i kraft. Den slår fast att kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner. Lagstiftarens syfte har blivit att biblioteksresurserna i landet ska få en jämnare kvalitet och att stärka skolbiblioteken. Därutöver vill man att verksamheter för äldre och funktionshindrade ska säkras i basverksamheten. Man betonar i lagen att folkbiblioteken ska vara anpassade till användarnas behov och att det är av stor vikt att biblioteken hämtar in och beaktar de önskemål och synpunkter som biblioteksanvändarna har på verksamheten (prop 2012/2013:147, s 21). I Kungliga bibliotekets skrift Biblioteksplan 2.0 står att läsa att ”Biblioteksplanerna bör ge närmare besked om verksamhetens inriktning och omfattning på sådan nivå att medborgarens förutsättningar att påverka huvudmannens överväganden gynnas”.

Biblioteksplanen i ett kommunperspektiv

Biblioteksplanen är ett av många kommunala styrdokument. Dess ramar sätts av kommunens vision och de strategiska målen samt värdegrund/förhållningssätt som ligger till grund för all verksamhet i kommunen.

Vision:

Gagnef är en attraktiv kommun för boende, företagare och besökare. Genom engagemang och kreativitet skapar vi samhället tillsammans

Värdegrund:

- Jag är här för alla människor som bor, verkar i eller besöker Gagnef
- Jag är kommunikativ och möter människor med respekt
- Jag är beredd att tänka nytt och försöker se utveckling och förbättring

Strategiska mål:

- Vi ska bli fler
- Vi erbjuder en meningsfull fritid
- Vi är ett tryggt samhälle
- Vi erbjuder goda förutsättningar för företagande och sysselsättning
- Vi bidrar till ett hållbart samhälle
- Vi ger våra barn och ungdomar bra förutsättningar för fortsatta studier och arbete
- Vi ger möjlighet till ett värdigt liv och stärker människors självständighet
- Vi bedriver vår verksamhet med god ekonomisk hushållning

De strategiska målen konkretiseras inför varje år i mål för Kultur- och fritidsförvaltningen och nedtecknade aktiviteter för att nå upp till nämndmålen.

Hur kommunbiblioteket är organiserat

Gagnefs kommunbibliotek är en del av Kultur- och fritidsförvaltningen och huvudman är Kultur- och fritidsnämnden. Förvaltningen består av fyra enheter: bibliotek, fritid, fritidsgårdar och kultur.

Kommunbiblioteket har uppdraget att driva all folkbiblioteks- och skolbiblioteksverksamhet i kommunens regi.

Huvudbiblioteket i Djurås fungerar även som skolbibliotek för en av kommunens två F-9 skolor och ligger i dess omedelbara närhet. Denna skola har även tillgång till en mindre boksamling som delvis byggts upp med hjälp från kommunbiblioteksorganisationen, men som inte är bemannad.

Den största filialen finns i Mockfjärd och är ett integrerat folk- och skolbibliotek och är inrymt i kommunens andra F-9 skola. Därtill kommer ytterligare två mindre integrerade folk- och skolbibliotek samt tre skolbibliotek. Samtliga av dessa bibliotek bemannas av bibliotekspersonal som sköter vägledning, utlåning, inköp och boksamlingen i övrigt.

En skolbibliotekarie har därtill uppdraget att arbeta med läsning, källkritik och bibliotekskunskap i samtliga grundskolor i kommunen.

Prioriterade grupper

Bibliotekslagen slår fast att prioriterade grupper i all kommunal biblioteksverksamhet är personer med funktionsnedsättning samt personer som har annat modersmål än svenska samt nationella minoriteter (§ 4 och 5). Man slår också fast att barn och ungdomar ska ägnas särskild uppmärksamhet för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning (§ 8). Även på kommunal och regional nivå har man valt att prioritera barn och unga, bl a har Region Dalarna antagit visionen att bli Sveriges bästa region för barn och unga.

Bibliotekets olika uppdrag

Folk- och skolbibliotekens uppdrag finns beskrivna i en rad styrdokument. UNESCO:s folkbiblioteksmanifest, bibliotekslagen och skollagen är exempel på internationella och nationella dokument som definierar bibliotekens olika uppdrag. På den lokala nivån finns mål på olika nivåer som definierar uppdraget. Uppdraget kan sammanfattas under fem rubriker

- Demokrati och delaktighet
- Hälsa och utveckling
- Läsning och litteratur
- Det offentliga rummet
- Utbildning

Rubrikerna har tagits fram med utgångspunkt från ett underlag som sammanställts utifrån diskussioner i Kultur- och fritidsnämnden i Gagnefs kommun, bibliotekslagen, diverse vägledningsmaterial kring biblioteksplaner utgivna av Kungliga biblioteken samt ytterligare ett antal lokala, regionala, nationella och internationella styrdokument.

Samtliga rubriker är aktuella för all biblioteksverksamhet i kommunen, d v s för såväl folkbibliotek som skolbibliotek. Nedan följer en genomgång av dessa fem fokusområdena. Under varje område

beskrivs aktuella utvecklingsområden. Utifrån dessa tar biblioteket årligen fram en lista över konkreta aktiviteter som ska genomföras under året.

Demokrati och delaktighet

Ett bibliotek är öppet för alla. De ger lika möjligheter för alla, oavsett ekonomiska förutsättningar, att ta del av information, kunskap och kultur. Bibliotek har hög trovärdighet hos befolkningen och en lång tradition av att tillhandahålla saklig information och bidra till att fler kan ta del av samhällsinformation. Ett viktigt uppdrag som tillkommit i den nya bibliotekslagen är att verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet (§ 7).

Gagnefs kommunbibliotek ska vara en resurs för invånare och besökare att ta del av information såväl i tryckt som digital form och vara en plats för att lära mer om och utforska de möjligheter som den ökade digitaliseringen ger.

Gagnefs kommunbibliotek ska uppmuntra och underlätta för biblioteksanvändarna att vara delaktiga i hur bibliotekets verksamhet och utbud utformas. Särskilda ansträngningar ska göras för att underlätta för barn och unga att vara delaktiga.

Gagnefs kommunbibliotek ska undervisa grundskoleeleverna i att kritiskt granska information och texter (källkritik) och att söka den information man behöver för att kunna vara delaktig i samhället.

Utvecklingsområden:

- *Utveckla pedagogiken och utbudet kring digitala informationskällor*
- *Genomföra användarundersökningar*
- *Informera om bibliotekets uppdrag och utbud*
- *Finna metoder för att göra barn och unga delaktiga i bibliotekets verksamhet och utbud*

Hälsa och utveckling

I bibliotekslagen § 2 slås fast att biblioteken ska främja intresset för bildning, utbildning och kulturell verksamhet i övrigt. Den personliga utvecklingen i formaliserad form (skola, studiecirkel) och den öppna formen av personlig utveckling som bygger på eget initiativ och intresse ska båda finna stöd på biblioteket.

Gagnefs kommunbibliotek ska bidra till att öka nyfikenhet och kunskapstörsten hos biblioteksanvändarna, såväl hos barn och unga som hos vuxna.

Gagnefs kommunbibliotek ska stödja biblioteksbesökare i att använda bibliotekets utbud av medier för egen utveckling.

Gagnefs kommunbibliotek ska vägleda biblioteksanvändaren i mediebeståndet och att väcka intresse för att fördjupa sina kunskaper och att upptäcka nya kunskapsfält.

Gagnefs kommunbibliotek ska undervisa grundskoleelever i att hitta den information man behöver och önskar för den egna utvecklingen såväl för studier som egna intressen och fritidsintressen.

Utvecklingsområden:

- *Utveckla pedagogiken och utbudet kring digitala informationskällor*
- *Utveckla vägledningen av varje enskild låntagare för att finna information och litteratur som motsvarar dennes önskemål och behov*
- *Genomföra användarundersökningar*
- *Informera om bibliotekets uppdrag och utbud*
- *Utveckla programverksamheten i form av aktiviteter, föredrag och författarbesök*

Läsning och litteratur

Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur och ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning (bibliotekslagen § 7 och 8).

Gagnefs kommunbibliotek ska erbjuda möjlighet till läsning av olika medier anpassade efter önskemål och behov för alla åldrar. Extra ansträngningar ska göras för att erbjuda medier i anpassad form och på andra språk än svenska.

Gagnefs kommunbibliotek ska ge förutsättningar för att samlas och prata om böcker och förmedla boktips i form av bokprat, föredrag och författarbesök. I grundskolan ska eleverna i alla delar av kommunen kunna ta del av detta. Även för vuxna ska möjligheterna till möten kring litteratur och läsning finnas i olika kommundelar.

Gagnefs kommunbibliotek ska bidra till att barnen i Gagnef läser mycket samt bidra till att de förbättrar sina kunskaper i att läsa och skriva.

Gagnefs kommunbibliotek ska ha en plan för läsfrämjande åtgärder för barn och unga. Den ska revideras årligen och innehålla åtgärder för barn från 0 till 16 år och utgå från barn och ungas läsning i förskola/skola och på fritiden.

Utvecklingsområden

- *Utveckla programverksamheten i form av författarbesök och läsrelaterade träffpunkter för barn, unga och vuxna*
- *Nå ut till fler barn i de yngre åldrarna (1-5 år) och deras föräldrar genom utökat samarbete med förskolan och andra aktörer*
- *Hitta en långsiktigt hållbar struktur för det läsfrämjande arbetet i grundskolan*
- *Utveckla metoder för att fånga upp behov av medier i anpassad form och på andra språk än svenska*

Det offentliga rummet

I lokalsamhället är biblioteket ofta den enda offentliga lokalen som är öppet för alla och där verksamheten är kostnadsfri. Besökarna kommer för att sitta ner och läsa samt låna hem olika medier, men även för att träffas och prata en stund med varandra och med personalen.

Gagnefs kommunbibliotek ska vara en öppen, inspirerande och välkomnande mötesplats.

Gagnefs kommunbibliotek ska erbjuda möjlighet till rum för tystnad.

Gagnefs kommunbibliotek ska ha en välkomnande miljö för alla åldrar och inte innehålla hinder för någon att ta del av bibliotekets utbud eller att använda biblioteksrummet.

Utvecklingsområden:

- *Förbättra den fysiska miljön så att den är inbjudande och både erbjuder plats för möten och rum för tystnad*
- *Undanröja fysiska hinder i biblioteksmiljön*

Utbildning

Biblioteket har en viktig roll att fylla för studerande på alla nivåer. Hit kommer barn med skoluppgifter som innebär fördjupning i specifika ämnesområden, ungdomar i grundskola och gymnasium som gör större fördjupande uppgifter och vuxenstuderande på grundskolenivå upp till universitetsnivå. En del av de studerande har ett annat modersmål än svenska eller behov av anpassade medier. Det är en viktig uppgift för biblioteket att vara ett stöd i informationssökning, källkritik och medieurval för alla dessa studerande. "Biblioteken ska främja intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning" (bibliotekslagen, § 2).

Gagnefs kommunbibliotek ska vara ett stöd i informationssökning samt i val av litteratur för studerande i alla åldrar och på olika nivåer.

Gagnefs kommunbibliotek ska anpassa del av sina inköp efter studerande upp till grundnivå på universitetsnivå samt bistå med fjärrlån av den litteratur som efterfrågas av få studerande och då litteraturen inte finns att tillgå för inköp.

Gagnefs kommunbibliotek ska vara en integrerad del i grundskolan och aktivt arbeta för att öka elevernas kunskaper om källkritik, informationssökning och bibliotekskunskap för att vara ett stöd i elevernas utbildning.

Utvecklingsområden

- *Utveckla kommunikationen med grundskolan*
- *Utveckla undervisningen i informationssökning i grundskolan*
- *Utveckla verksamheten med undervisning i informationssökning för vuxenstuderande*

Styrdokument

Barnkonventionen

Bibliotekslagen (2013:801)

Unescos folk- och skolbiblioteksmanifest

Vision och strategiska mål 2016 – 2018, Gagnefs kommun

Plan för läsfrämjande åtgärder

Samarbete med "Familjens hus" (BVC, MVC och Öppna förskolan)

Utdelningen av "Barnens första bok" till alla nyfödda och deras föräldrar fortsätter i samarbete med BVC. Broschyrer om barns språkutveckling och familjers kontakt med biblioteket delas ut tillsammans med "Barnens första bok" och i andra passande sammanhang.

Vi har också inlett ett nytt samarbete med "Familjens hus" som just nu befinner sig i planeringsstadiet. Än så länge så finns det efterfrågan från "Familjens hus" om att placera mindre bokdepåer på bland annat Öppna förskolan och eventuellt också på någon av de andra avdelningarna i huset. Familjens Hus är en Familjecentral, en mötesplats för barnfamiljer i Gagnefs kommun. Kännetecknande för verksamheten är att huvudmännen, kommunen och landstinget samordnar sina resurser. Här finns barnmorskemottagning, barnhälsovård, öppen förskola, familjeteamet (familjerådgivning) och Famnen (mottagning för barns och ungdomars psykiska hälsa).

Verksamhet för förskolan

Liksom tidigare år kommer förskolegrupper och klasser på biblioteksbesök. Bok-/temalådor plockas ihop om så önskas.

Innan höstterminen börjar får F-klassgrupperna en inbjudan till biblioteken för att regelbundna biblioteksbesök ska kunna planeras in. I samband med förskoleklassernas första besök visas samtidigt bibliotekens barnavdelningar och lånekort delas ut till eleverna i F-klass (6-åringarna).

Läsfrämjande i grundskolan och skolbiblioteken

Folkbiblioteken har sedan 2009 även ansvaret för kommunens skolbibliotek. Vi har nu efter en omorganisation fyra integrerade folk- och skolbibliotek och tre skolbibliotek i kommunen. Alla bibliotek är bemannade med hjälp av personal från kommunbiblioteket vilket innebär att de satsningar vi gör på folkbiblioteken med hjälp av bidraget från Kulturrådet också gynnar skolbiblioteken.

De tre renodlade skolbiblioteken i kommunen är relativt nya. Bokbeståndet på dessa tre bibliotek utvecklas hela tiden men är i konstant behov av extra kompletteringar för att biblioteken verkligen ska kunna bli en resurs för elevernas lärande. En del av bidraget vill vi därför använda för kompletteringar av bokbeståndet på dessa tre bibliotek.

Vi har under det senaste året startat ett läsfrämjandeprojekt vid en F-9-skola som heter Book Crossing och som går ut på att eleverna ska upptäcka läsglädje genom att slumpmässigt hitta böcker i skolans lokaler. Läs dem och sedan dela böckerna med andra läsare via internet. Detta är en växande internationell rörelse och ett roligt och utmärkt sätt att nå ut till unga läsare utanför bibliotekets väggar. Vi har redan fått positiv respons och vi vill gärna fortsätta med att uppmuntra läsning på detta sätt.

En högstadieskola i kommunen har också efterfrågat hela klassuppsättningar. Vi kommer därför att använda en del av bidraget till klassuppsättningar för årskurs 7-9.

På huvudbiblioteket har vi också en samling barn- och ungdomsböcker som vi kallar "bokpratsböcker". Samlingen består av ett antal böcker som vi köpt in 2-5 exemplar av varje titel för att skolans elever ska ha möjlighet att läsa samma titel i grupp och sedan diskutera det man läst. Denna samling behöver kompletteras med nya titlar så att den blir mer attraktiv för pedagoger och deras elever. En del av bidraget vill vi därför använda för att komplettera samlingen.

Läsfrämjande på folkbiblioteken

Biblioteksverksamheten i kommunen ska kunna erbjuda något för alla. Män och kvinnor, pojkar och flickor, funktionshindrade och läsovana ska kunna hitta något intressant i till exempel vårt medieutbud. Äppelhyllan är ett exempel på hur vi jobbar för att även funktionshindrade, dyslektiker, barn med lässvårigheter med flera ska kunna ta del av litteraturen.

På huvudbiblioteket och på vår största filial finns en Äppelhylla avsedd och anpassad för barn med funktionshinder och deras föräldrar. Här finns bland annat taktila bilderböcker, några böcker med punktskrift, Bok och Daisy eller enbart Daisy-boken. Även några böcker med tecken som stöd och böcker inspelade på video med teckenspråk finns att låna för de barn som behöver det. Här finns också ett litet urval fackböcker för vuxna om olika funktionshinder och metodhandböcker som kan ge stöd till föräldrar.

Kommunen har under de senaste åren också tagit emot ensamkommande flyktingbarn som behöver hjälp att lära sig svenska. I bibliotekets samlingar finns det lättläst litteratur på svenska för just den här gruppen besökare. Samtidigt behöver de också möjligheten att bevara sitt modersmål. Det har därför uppstått ett behov av att fylla på med litteratur på utländska språk, främst på persiska/farsi. De flesta ensamkommande barn som kommunen tagit emot hittills är i åldern 15-20 år och därför kommer vi, för delar av bidraget, köpa in litteratur som passar för ålderskategorin ungdomar och unga vuxna.

Folkbibliotekens barnböcker finns även i Folkvandvårdens väntrum. En plats dit många går och där de dessutom har tid att sitta ner en stund för lite trevlig lustläsning.

Ett antal länkar på bibliotekets hemsida har sammanställts som är speciellt riktade till barn och ungdom. Dessa länkar ger boktips, information och hjälp vid personliga problem (ex. BRIS, Barnombudsmannen). Länksamlingen uppdateras kontinuerligt.

Vartannat år utser barnen i årskurs tre vem som skall tilldelas illustratörspriset i Ottilia Adelborgs anda. År 2016 kommer en ny pristagare att utses. Under år 1 (2015) kommer olika förslag in på lämpliga pristagare, en jury bestående av bl.a. förra årets pristagare utser tre kandidater som presenteras för de årskurs 3-klasser som anmält sitt intresse att delta och för pressen. Därefter börjar arbetet för barnen i åk 3 att inhämta kunskap om illustratörerna och bildens betydelse. Biblioteket ställer då upp och serverar dessa klasser med böcker och information om illustratörerna. Våren år 2 (2016) röstar varje barn på vilken av kandidaterna de tycker skall vinna. Därefter får pristagaren, deltagande åk 3 och pressen veta vem det blir. Prisutdelningen sker i december år 2 på Ottilia Adelborgs födelsedag.

Vi arrangerar också olika programpunkter för barn under året som vi kallar "Lördag med barnen". Det kan vara pysseldag, sagostund, musikstund eller något annat. Målet är att arrangera minst sex programpunkter under året med ett så varierat utbud som möjligt. Budgeten för utåtriktad verksamhet har dessutom utökats och större delen av de nya pengarna kommer att gå till utåtriktad barnverksamhet. Bland annat kommer vi att kunna ta hit minst en barnteater under året och ytterligare programpunkter kommer under hösten. Exakt vad som kommer att arrangeras till hösten är ännu inte klart.